

כל מילחמות ישראל מאז 1949 היו מילחמות „יש ברירה“!

אין ברירה?

גאמל עבר-אל-נאצר מת כסתר 1970, כמה שבועות אחרי סיום מילחמת ההתשה. בחודשים האחרונים של שילטונו היה מוכן לשלום עם ישראל. על כך העברתי, בשעתו, עדות ברורה (בקולו של עבר-אל-נאצר עצמו) לחברי ממשלת ישראל.

את מקומו תפס אנוור אל-סאדאת. מתווך מטעם האו"ם, גונאר יארינג, ניסה לברר אם יש מקום לשלום בין ישראל ומצרים. לשאלון שלו השיב סאדאת תשובה חיובית. השתמע ממנה כי הוא מוכן לשלום — אותו השלום בדיוק שנחתם בקמפיין יווני. גולדה מאיר, האלילה התורנית של ציבור שטוף-מוח, השיבה לשאלות יארינג בלאו רבתי. גרוע מזה: היא דחתה לחלוטין את יוזמת סאדאת, ואף לא ניסתה לגלגל את הכרור. היא לא רצתה לוותר על השטחים הכבושים בניסיון.

מבחינה זו — זוהי הבחינה הקובעת — היתה גם מילחמת יום הכיפורים מילחמת יש ברירה מובהקת.

האם ניתן היה למנוע מילחמה זו? בוודאי שהיה אפשר. מדינאות טובה, שהיתה רואה במניעת-המילחמה את יעדה העיקרי, היתה פותחת אופציות רבות אחרות בשנים שקדמו ל-1967, וגם במהלך המשבר עצמו.

היו אופציות שונות. הנהגת המדינה בחרה באופציה הצבאית, אחר היסטוריס רבים, מפני שזו נראתה לה טובה ביותר בנסיבות שנוצרו.

אפשר להתווכח על החלטה זו, לחייבה או לשללה. אך אין שמץ של הצדקה להגדרת מילחמה זו כמילחמת אי-ברירה.

מילחמת-הלבנון, שמלאו לה השבוע שלוש שנים, הולידה מיתוס הדרש. חבל שדווקא השמאל הוא אבי-מולידו.

לפי המיתוס הזה, מילחמת-הלבנון היתה המילחמה הראשונה בתולדות ישראל שהיתה בבחינת „מילחמת יש ברירה“. כל שאר מילחמות ישראל היו, לעומת זאת, מילחמות אי-ברירה. העובדה, שאריאל שרון השנוא ורפאל איתן המבוזה מכחישים את הדברים בתוקף, אך מוסיפה סבירות ותוקף למיתוס זה. אבל זהו מיתוס כובע. גרוע מזה: זהו מיתוס מסוכן.

האמת הפשוטה היא שכל מילחמת ישראל היו מילחמות יש ברירה.

אם יש בכלל מילחמה בתולדות ישראל שניתן לאמר עליה שהיא מילחמת אי-ברירה, הרי זאת מילחמת תש"ח — זו הקרויה בפי אנשים שונים מילחמת-העצמאות. מילחמת-השיחרור, מילחמת-הקוממיות ועוד.

עם סרוץ מילחמת ששת-הימים הורה שר-הביטחון החדש, משה דיין, להימנע מלהגיע לתעלת-סואץ. ההוראה לצהל"ל היתה להיעצר כמה עשרות קילומטרים לפני התעלה.

צה"ל חסר הוראה זו והגיע לתעלה.

דיין, אדם הפכפך מאין כמוהו, התאים את עצמו מייד למצב החדש. על דעת עצמו, ובלי החלטה ממשלתית כלשהי, הוא חסם

כל מילחמה היא מילחמת-ברירה. כי המילחמה היא פונקציה אנושית. מישהו מחליט עליה. מישהו יכול היה להחליט אחרת. כל מילחמה היא כישלון של המדינאות. מדינאות אחרת היתה מונעת את המילחמה. כל המילחמות בהיסטוריה הן מצבות לטימי טום האנושי.

דווקא מילחמת-ישראל מובהקות.

ב-29 בנובמבר 1947 החליטה עצרת האו"ם לחלק את הארץ בין מדינה יהודית, מדינה ערבית ואזור בינלאומי בירושלים. הנהגה הציונית קיבלה את ההחלטה ובכירה עליה, למרות התנגדותם המחוללת של מנחם בגין וחסידיו. הנהגה הערבית דחתה את ההחלטה, שבה ראתה קנוניה אימפריאליסטית להעביר ארץ ערבית לידי זרים.

למחרת היום פרצה מילחמה. כולנו הבינו שזוהי מילחמה לחיים ולמוות, פשוטו כמשמעו. אילו ניצחו הערבים במילחמה ההיא, היה היישוב היהודי מושמד או מגורש. מהשטחים שכבשנו אנחנו, גורשו הערבים (מילכד מקומות חריגים).

בימים ההם נולד המושג „אין ברירה“. לא היתה זאת סיסמה סוליטית. היא ביטאה את ההבנה של כל אחד מאיתנו.

נקת, לדוגמה, את המילחמה שהיתה מילחמת יש ברירה מאין כמוה: מילחמת-סיני.

כמו מילחמת-הלבנון, היא התחילה עליסמך טעני-נת-שקר: שמטרתה היא, לבער את קווי-הפיראיון במדי-ברסיני. כפי שהעיד לא-מכניב אריאל שרון — מעולם לא היו „קווי-פיראיון“ בניסיון.

כמו מילחמת-הלבנון, נבעה מילחמת-סיני מקנוניה עכורה. שרון תקף ב-1982 תוך קנוניה עם הפלנגות, אחרי שקיבל אור ירוק מהאמריקאים. מילחמת-סיני היתה פרי הקנוניה המשולשת של ממשלות ישראל, צרפת ובריטניה.

כאשר התחפרתי בגיבעה ליד גדרה, כדי לעצור את הטור המצרי המתקדם, ידעתי שבמרחק של כמה קילומטרים מאחוריי נמצאים הוריי, ושאני מגן על חייהם, פשוטו כמשמעו.

יכולים לבוא עתה היסטוריונים ולטעון שגם את המילחמה ההיא ניתן היה למנוע. אילו ניהלו מנהיגי היישוב בשנים הקודמות מדיניות אחרת כלפי הערבים הפלסטיניים וכלפי המדינות הערביות השכנות. גם אני האמנתי (וכתבתי) לפני המילחמה ההיא שניתן למנוע אותה. אך זהו ויכוח אקדמי ערטילאי, לא ניתן בו הכרעה חד-משמעית. אם לוקחים בחשבון את כל התנאים המדיניים והפסיכולוגיים, אפשר להשיג שקרוב לוודאי אי-אפשר היה למנוע את מילחמת-תש"ח. שתי תנועות היסטוריות גדולות — התנועה הציונית והתנועה הלאומית הערבית — התנגשו בארץ, וכשלה היה כבר אי-אפשר היה למנוע את המילחמה.

ברוח זו אפשר לקבוע כי מילחמת-העצמאות היתה מילחמת אי-ברירה. אם כן — היתה המילחמה היחידה בתולדות-ישראל הראויה לתואר זה.

מילחמת-הלבנון נועדה, בעיקר, להקים „סדר חדש“ בלבנון, על-ידי גירוש הסורים והפלסטינים, והקמת דיקטטורה של הפלנגות בחסות ישראל. מילחמת-סיני נועדה לכונן „סדר חדש“ במצרים: להפיל את מישטרו של גאמל עבר-אל-נאצר, ולהשליט במקומו את בני-הסתה של בריטניה.

כאשר הגיע עבר-אל-נאצר לשלטון, בעיקבות המהפכה של יולי 1952, הוא לא היה אנטי-ישראלי. הוא עשה נסיונות רבים לפתוח בדי-שיח חשאי עם ישראל.

יש להבחין, כמוכז, בין האמת האובייקטיבית וההרגשה הסובייקטיבית.

גולדה ודיין ליד התעלה: טובים משרון?

מבחינה זו אכן קיים הבדל גדול בין מילחמת-הלבנון וכל המילחמות הקודמות.

את התעלה ומונע כל תנועה בה. הסיסמה היתה: אם ספינות ישראליות לא תעבורנה בתעלה, לא תעבור בה גם שום ספינה אחרת.

ככל המילחמות הקודמות הצליחה הממשלה ליצור את הדרגה שזוהי מילחמת אי-ברירה. החיילים שיצאו למילחמה, ושעמדו בה, האמינו כי אין ברירה. כל כלי-התקשורת (מילכד שבועון זה) שיתפנו פעולה עם הממשלה כדי להנחיל לציבור את האמונה הזאת.

כך, בלי מחשבה יתרה, נולדה מילחמת-ההתשה — מילחמה ארוכה, מתישה ועקובה-המדם.

לא פעם שמעתי כי ראשי המרמ"ש שניצחו על המילחמות ההן, בזים למנחם בגין, לאריאל שרון ולרפאל איתן על כישלונם בשטח זה בלבד. כלומר: לא על עצם החלטתם לצאת למילחמה מיותרת, אלא על אי-יכולתם להנחיל לציבור ולחיילים את ההרגשה שזוהי מילחמה נחוצה וחיונית.

במהלך המילחמה הזאת נבנה יקו ברילב ביישומול, הפציעה ישראל (על פי עצתו של השגריר צחק רבין) את מצריים לעומק, רוקנה את עריה-תעלה וגרמה לחדירת הטילים הסובייטיים למצריים.

יתכן, אך אנו עוסקים כאן באמת האובייקטיבית. והאמת הזאת אומרת **שכל מילחמות ישראל, מאז 1949 והלאה, היו מילחמות יש ברירה.**

לשווא תבעו קולות נבונים בישראל להסיג את צה"ל מן התעלה, ולאפשר את פתיחתה לספנות העולמית. לשווא הזהירו מי שהזהירו (ובניהם העולם הזה, האלוף-במילואים מתיתיהו פלד ולפעמים גם דיין עצמו) שהמצב יביא בהכרח להתפוצצות. מילחמת-ההתשה נמשכה עד אוגוסט 1970. עם סיומה, נשאר צה"ל על גדת התעלה, ובכך הבטיח שתבוא המילחמה הבאה.

מילחמת-ההתשה היתה מילחמה מיותרת לחלוטין. אין לה לא היתה מילחמת אי-ברירה, אלא מילחמת אי-מחשבה. ואין זה אותו הדבר.

מדוע חשוב לקבוע זאת? מדוע אין להניח למיתוס ההיווצר? האם הוא אומר שאריאל שרון וחבר-מרעיו הן מיפלצות. שהציתו את המילחמה היחידה בתולדות-ישראל שהיתה מילחמת יש ברירה — מדוע להתנגד לכך?

מפני שהמיתוס הזה מסוכן מאוד.

אך מה דינה של מילחמת יום הכיפורים? יגיד מי שיגיד: זוהי בוודאי מילחמת אי-ברירה לדוגמה. לא צה"ל פתח בה. להיפך, צה"ל הופתע בה לגמרי, אף שקדמו לה סיגמניא-הורה רבים. לחמנו בה מפני שלא היתה ברירה. עמדנו על נפשנו, והקרננו את מיטב הבנים בגיהינום של קו ברילב.

זה נכון. ב-6 באוקטובר 1973 היתה זאת מילחמת אי-ברירה. אבל ניתן היה למנוע את מילחמת יום הכיפורים. לא באוקיטובר 1973, אלא בכל החודשים והשנים שקדמו לה. על כך אין שמץ של ספק, כי הדברים נרשמו בכתובים.

מילחמת יום הכיפורים היתה מילחמה מיותרת לחלוטין.

אם נניח לו להשתרש ולשגשג, אך ורק כדי להוריד את בגין, שרון ורפול, אנחנו עלולים לרוע זרע של פורענות חרשה, גדולה פי כמה.

בהעניקו לגיטימציה בלתי-מוגבלת לכל מילחמת-ישראל בעבר, בלי אבחנה, תחת הכותרת של „אין ברירה“ — אנחנו מעניקים מראש לגיטימציה למילחמות העתיד.

לכן יש לקבוע בפה מלא: אלה לא היו מילחמות אי-ברירה. מ-1973 יש ברירה. המדינאים חייבים למצוא את הברירה ולפתח את האופציות החלופיות, אם אינם עושים זאת — מחוסר-רצון או מעורף-טיפשות — הם פושעים כלפי העם והמדינה. ועל המשפט הזה אין למחול.